

СПОСОБИ ТА ОБСТАНОВКА ВЧИНЕННЯ НЕЗАКОННОЇ ПОРУБКИ АБО НЕЗАКОННОГО ПЕРЕВЕЗЕННЯ, ЗБЕРІГАННЯ, ЗБУТУ ЛІСУ

**ФЕДОРКО Дмитро Євгенович - ад'юнкт кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ**

**УДК 343.985:343.773
DOI 10.32782/NP.2022.2.22**

У статті проведено аналіз способів вчинення протиправних дій за статтею 246 Кримінального кодексу України (порубка, перевезення, зберігання, збут), які проявляються в активних цілеспрямованих діях, що включають підготовку (вибір часу, місця незаконної порубки, а також визначення дерев для порубки; підшукування та підготовка знарядь та засобів, підбір та перевезення співучасників; вирішення питання про подальшу реалізацію незаконно добутої деревини, а також отримання (підроблення) документів на її перевезення та легалізацію), вчинення (дії з безпосереднього вчинення обумовлюються особливостями технологічного циклу лісозаготівлі та складаються із послідовного ланцюга взаємопов'язаних незаконних процесів, що включають лісосічні та транспортні роботи), основним з яких є повне відділення ствола від кореня, без будь-яких дозвільних документів, а також дії спрямовані на приховування його слідів (підкуп або залякування працівників лісових господарств; підкуп працівників правоохоронних та митних органів; виготовлення або отримання фіктивних документів для проведення порубки, транспортування та подальша легалізація незаконно добутої деревини тощо). Проведений аналіз матеріалів кримінальних проваджень засвідчив «сезонність» таких дій, що супроводжується явним зростанням кількості вчинених кримінальних правопорушень у зимові місяці, у районі населених пунктів (сіл, селищ)

на відстані від його межі або найближчої адреси.

Ключові слова: ліс, розслідування, кримінальне правопорушення, порубка, перевезення, зберігання, збут, спосіб, обстановка.

Вступ

Ліси відіграють вагомую роль як у формуванні вуглецевого балансу атмосфери, так і в збереженні біорізноманіття. Відповідно до ст. 13 Конституції України, лісові ресурси, які знаходяться в межах території України, її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони, є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених Основним законом. У той же час, згідно зі ст. 16 Конституції України обов'язком держави є забезпечення екологічної безпеки й підтримання екологічної рівноваги на території України, а згідно зі ст. 50 кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди [1]. Тому всі ліси на території України, незалежно від того, на землях яких категорій за основним цільовим призначенням вони зростають, та незалежно від права власності на них, становлять лісовий фонд України і перебувають під охороною держави [2].

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми

Окремі питання проблем охорони лісів були реалізовані в роботах О. М. Будяченка, С. Б. Гавриша, О. О. Дудорова, О. В. Заїчка, Т. В. Корнякової, В. К. Матвійчука, Р. О. Мовчана, Ю. В. Орлова, Є. О. Письменського, В. М. Присяжного, О. В. Скворцової, О. В. Ткаченка, Ю. А. Турлової, А. М. Шульги. Окремі криміналістичні основи методики розслідування незаконної порубки лісу досліджували М. О. Духно, С. О. Книженко, А. О. Новицький, О. М. Пилипенко, О. В. Одерій, Р. Р. Романенко. Вагомий внесок згаданих учених у розроблення предмету дослідження є безперечним, однак аналіз слідчої практики показує, що криміналістичні рекомендації не охоплюють повного комплексу питань щодо способів та обстановки вчинення протиправних дій передбачених ст. 246 Кримінального кодексу (далі – КК) України, а іноді просто не встановлюються фахівцями-практиками при розслідуванні.

Виклад основного матеріалу

Спосіб вчинення кримінальних правопорушень у криміналістиці завжди був об'єктом детальної уваги вчених, оскільки він виступає своєрідним «ключем» до виявлення кримінальних правопорушень, відображає характерні риси діяльності особи, є визначальною ланкою в розробці окремих методик і в деяких випадках уможливорює розмежування їх окремих видів, нерідко ставить перед криміналістикою нові завдання тощо. Вивчення способу вчинення конкретного кримінального протиправного посягання є надзвичайно важливим ще й тому, що при постановленні вироку суд індивідуалізує покарання, враховуючи спосіб учинення кримінального правопорушення, який характеризує подію протиправного посягання [3, с. 51].

Традиційно спосіб учинення кримінальних правопорушень у криміналістичній літературі тлумачать як «образ дій злочинця, що виражається в певній, взаємозалежній системі операцій і прийомів підготовки, здійснення та приховування злочину» [4, с. 22]. Р. С. Белкін спосіб учинення вважає: «...системою дій з підготовки, учинення та прихо-

вування злочину, що детерміновані умовами зовнішнього середовища і психофізіологічними властивостями особистості, які можуть бути пов'язані з вибіркоким використанням відповідних знарядь або засобів чи умов місця і часу та об'єднаних спільним злочинним умислом» [5, с. 359]. У цьому контексті В. В. Лисенко стверджує, що спосіб учинення злочину є сукупністю мотивованих, цілеспрямованих і необхідних дій, обумовлених обстановкою та засобами вчинення злочину та виконуваних винуватим для досягнення поставлених завдань [6, с. 8].

Аналіз ст. 246 КК України [7] показує, що кримінальне правопорушення, передбачене цією кримінально-правовою нормою, може здійснюватися у двох альтернативних формах:

1) діянням у виді незаконної порубки дерев і чагарників; наслідками у виді заподіяної істотної шкоди, спричинення тяжких наслідків; причинним зв'язком між діянням і наслідком та місцем вчинення кримінального правопорушення у виді лісів, захисних та інших лісових насаджень;

2) діянням у виді незаконної порубки дерев і чагарників та місцем вчинення злочину у виді заповідників або територій та об'єктів природно-заповідного фонду, або інших особливо охоронюваних лісів [8].

Вивчення матеріалів кримінальних проваджень за ст. 246 КК України та підтримка О. М. Будяченка дозволили надати наукове визначення таких способів, як:

а) незаконна порубка лісу – це суспільно небезпечні діяння, вчинене із заподіянням шкоди охоронюваним законом суспільним відносинам щодо раціонального використання лісового фонду, дерев, чагарників, які не відділені від пня та є сироростучими (живими) і ростуть у лісах, захисних та інших лісових насадженнях, у заповідниках або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду.

Первинним документом (спеціальним дозволом), що засвідчує законність порубки, є лісорубний квиток (ордер, лісовий квиток). Форма спеціальних дозволів та порядок їхньої видачі затверджуються Кабінетом Міністрів України (ст. 69 Лісового кодексу України) [9]. Бланки виготовляються Держ-

комлісгоспом у порядку, встановленому Мініфіном, і є документами строгої звітності.

Так, вироком Юр'ївського районного суду Дніпропетровської області від 09 квітня 2020 року громадянин Особа І був визнаний винним у скоєнні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 246 КК України. Згідно з обставинами справи, 24 листопада 2019 року у громадянина Особа І виник умисел на вчинення злочину проти довкілля, а саме незаконну порубку дерев у лісовому захисному насажденні лінійного типу в ползахисній лісовій смузі, розташованій поблизу с. Роз'їзд Жемчужне Юр'ївського району Дніпропетровської області без спеціального дозволу у вигляді лісорубного квитка або лісового квитка, умисно, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер свого діяння, передбачаючи його суспільно небезпечні наслідки у виді заподіяння шкоди довкіллю та бажаючи їх настання, застосовуючи заздалегідь приготовлене знаряддя бензопилу марки «Кентавр» моделі БП – НОМЕР_3 здійснив незаконну порубку (шляхом спилювання) дерев породи «Дуб», у кількості чотирьох дерев на корені, відокремивши дерева від їх коренів, чим заподіяв істотну шкоду у сфері охорони навколишнього природного середовища на загальну суму 41685,41 гривень [10].

Або, наприклад, Ківерцівський районний суд Волинської області визнав винним ОСОБА_1 у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 246 КК України, призначивши покарання у виді 3 років позбавлення волі. Згідно з інформацією, що міститься у Єдиному державному реєстрі судових рішень 21.10.2019 року близько 10 год. 00 хв., ОСОБА_1, перебуваючи у 77 кварталі 3 виділу Мощаницького лісництва, який відноситься до першої категорії лісів, що знаходиться на території природно-заповідного фонду, а саме «НПП Цуманська Пуща», де незаконно, не маючи спеціального дозволу, ордера чи лісорубного квитка, зрізав шість дерев породи ялина сухостійна діаметром пнів 40 см, 52 см, 44 см, 32 см, 34 см, 32 см. Після чого, ОСОБА_1, переїхавши до 77 кварталу 1 виділу Мощаницького лісництва, який відноситься до першої категорії лісів, що знаходиться на території природно-заповідного фонду, а саме «НПП Цуманська Пуща», де

незаконно, не маючи спеціального дозволу, ордера чи лісорубного квитка, зрізав два дерева породи вільха сироростуча діаметром пнів 42 см, 32 см., чим заподіяв державному підприємству «Цуманське ЛГ» матеріальну шкоду, розмір якої відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 541 від 24.07.2013 року «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд» становить 19 551 грн. [17].

Підготовка до вчинення незаконної порубки лісу полягає у:

- виборі часу, місця незаконної порубки, а також визначенні дерев для порубки;

- підшукуванні та підготовці знарядь та засобів, зокрема бензomotorних та ручних пил, сокир, спеціалізованого та іншого автотранспорту для трелювання, перевезення та навантаження незаконно добутої деревини (44 %), а також перевезення співучасників злочину (3 %). Практика свідчить, що механізований інструмент (бензопили) та автотранспорт злочинцями орендується на платній або безоплатній основі;

- підборі співучасників кримінального правопорушення. Складність ланцюга операцій, з яких складається незаконна порубка лісу (звалювання, трелювання, навантаження та перевезення деревини), фактично унеможлиблює вчинення цього злочину одноосібно. Вказане обумовлює необхідність залучення до такої діяльності різного роду співучасників. Критеріями їх відбору виступають: надійність та працьовитість; відносно близьке проживання від місця здійснення незаконної порубки, знання навколишньої місцевості та доріг; володіння налагодженими каналами збуту незаконно добутої деревини; знайомство з працівниками лісового господарства, митниці та правоохоронних органів тощо;

- вирішенні питання про подальшу реалізацію незаконно добутої деревини, а також отримання (підроблення) документів на її перевезення та легалізацію (6,5 %). Розв'язуючи питання щодо збуту деревини злочинці обирають одну або декілька поширених схем: самостійний збут на внутрішньому або закордонному ринку, використання для цього посередників. Залежно від обра-

ної схеми, злочинці готують (виготовляють, отримують) відповідний пакет документів, які, насамперед, забезпечать її перевезення та подальшу легалізацію. Для цього активно використовуються засоби комп'ютерної техніки, справжні чи підроблені печатки тощо [2; 18; 19; 20–22].

Способи вчинення незаконної порубки – це активні дії, спрямовані на повне відокремлення стовбуру дерева від кореневої системи. Вони можуть бути різноманітними – спилування (89 %), зрубвання (8 %), корчування або викопування (1 %) (з подальшим розпилом або розрубанням дерева) тощо, а їх обрання злочинцями визначається, виходячи з наявного злочинного досвіду, професійних навичок, породи деревини, обстановки, яка склалась на місці рубки, наявних знарядь та засобів для вчинення злочину тощо [18, с. 54].

Способи вчинення незаконної порубки обумовлюються особливостями технологічного циклу лісозаготівлі та складаються із послідовного ланцюга взаємопов'язаних процесів, що включають:

1) лісосічні роботи: вибір конкретних дерев для порубки. Безпосередньо перед звалюванням дерева звальщик оцінює його діаметр і нахил стовбура, форму крони, наявність крупних сухих гілок та гнилі, силу та напрямок вітру, а також потрібний напрямок звалювання;

– звалювання дерев. Це основна складна технологічна операція під час незаконної порубки, яка, переважно, здійснюється шляхом відокремлення стовбурної частини дерева від кореневої системи. Внаслідок звалювання над рівнем землі залишається пень. Нерідко також внаслідок непрофесіоналізму вальщика пошкоджуються розташовані поряд дерева;

– очищення дерев від гілок та кряжування стовбурів на сортименти (98 %). Після звалювання дерев проводиться зрубвання, спилування або відламування гілок і вершин від стовбура (конкретний спосіб залежить від їх товщини та довжини). Внаслідок цієї операції злочинці отримують очищений та готовий до кряжування або транспортування стовбур.

2) транспортні роботи: трелювання деревини до місця завантаження, тобто пере-

міщення стовбурів або сортиментів, здійснюється за допомогою трелювального засобу, вибір якого залежить від рельєфу місцевості, природних умов, об'єму стовбуру тощо та може здійснюватися кіньми або тракторами. Останні можуть бути обладнані гідрозахватами. Стовбури або сортименти трелюють напівволоком (у напівнавантаженому або напівпідвішеному стані) у невеликих об'ємах, що супроводжується волочінням однієї частини деревини по ґрунту, до місця їх завантаження на гужовий або автомобільний транспорт (характерним є утворення також слідів волочіння за якими можна визначити місце безпосередньої порубки та розташування автотранспорту злочинців); завантаження та вивезення деревини. Навантаження сортиментів на транспорт, який їх буде в подальшому перевозити, проводиться вручну, автомобільними або тракторними кранами, а також самонавантажувальним лісовозним транспортом. Вибір способу навантаження залежить від наявного у злочинців об'єму деревини, рельєфу місцевості, ґрунтових умов тощо [18].

Після навантаження деревина вивозиться до місць її подальшого зберігання, переробки або збуту, зокрема: домогосподарств злочинців та інших осіб (при побутовій порубці), промислових складів (при комерційній порубці задля формування великих партій з метою вивезення за кордон), пилорам та ін.

б) незаконне перевезення лісу – це будь-які дії з переміщення дерев і чагарників, у тому числі і піал (рослин з тонким гнучким стеблом, які не здатні без опори зберігати вертикальне положення) будь-яким транспортом (потяг, літак, морське-річкове судно, автомобіль, гужовий транспорт, трактор, тощо) з одного місця в інше по всій території України. Використання будь-якого виду транспорту є обов'язковою ознакою незаконного перевезення лісу. Спосіб транспортування зазначених предметів, відстань, на яку вони перевозяться не мають значення. Не є незаконним перевезенням дерев, чагарників, піал їх перенесення (переміщення) з одного місця в інше без використання транспортних засобів. Такі дії мають кваліфікуватись як зберігання зазначених предметів.

Тут слушно додати, що діяння, пов'язані з незаконним перевезенням лісу, тісно пов'язані і мають велику схожість з діями передбаченими в ст. 201-1 КК України (Переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю лісоматеріалів або пиломатеріалів цінних та рідкісних порід дерев, лісоматеріалів необроблених, а також інших лісоматеріалів, заборонених до вивозу за межі митної території України);

в) незаконне зберігання лісу – це вчинення будь-яких умисних дій, пов'язаних із фактичним володінням деревами, чагарниками, піалами, причому відповідальність настає незалежно від тривалості (часовий проміжок), способів (таємно чи відкрито) і місця (приміщення, сховища, причепа великогабаритних транспортних засобів, тощо) зберігання. Поміщення у будь-яке вибране особою і відоме їй місце. Зберігання визнається незаконним і в тому випадку, коли у фактичного чи юридичного власника (мова йде про підприємства, установи, організації всіх форм власності) відсутні будь-які документи, що могли б підтвердити легальність добутої деревини чи право власності на неї;

г) збут лісу – є будь-яке його умисне відчуження вчинене всупереч нормативним вимогам: використання дерев, чагарників та піал як засобів платежу, продаж, розмін, обмін, дарування, передача в борг і в рахунок боргу, програш в азартних іграх тощо. Причому поняття збут стосується як юридичних, так і фізичних осіб або держави [23, с. 11].

Способи приховування незаконної порубки лісу спрямовані на приховування, знищення, маскувannya та фальсифікацію інформації (чи її носіїв) про незаконну порубку лісу, зокрема: підкуп або залякування працівників лісового господарства з метою недопущення перешкоджання злочинній діяльності, задля складання останніми фіктивних документів про нібито легальне походження незаконно добутої деревини, дозволів на проведення порубки, що забезпечать можливість її вивезення за кордон, а також з метою використання майданчиків, розміщених біля під'їзних залізничних колій задля перевантаження лісу на залізничний транспорт; підкуп працівників правоохо-

ронних та митних органів задля безпечного транспортування деревини та її вивезення за кордон; виготовлення або отримання фіктивних документів для проведення порубки, транспортування та подальшої легалізації незаконно добутої деревини; незалучення до етапу завантаження та перевезення незаконно добутої деревини осіб, які безпосередньо здійснювали незаконну порубку; маскувannya пеньків, залишених після порубки, мохом, листям, гілками дерев; швидка реалізація або видозмінення незаконно добутої деревини; підпал ділянки, де здійснювалася незаконна порубка.

Враховуючи великі об'єми незаконних порубок, задля їх приховання, порубки проводяться у більш віддалених (аніж при побутовій порубці) районах, на підступах до яких є можливість розмістити спостерігачів задля завчасного повідомлення про наближення до місця порубки працівників лісової охорони чи правоохоронних органів, сторонніх осіб чи автотранспорту. Для вчинення порубки хаотично обираються невеликі ділянки, які вирізняються стиглістю, щільністю та однорідністю необхідного для порубки деревостану.

Таким чином, слідчому варто враховувати незаконність операцій з лісом у разі: 1) без спеціального на те дозволу, який посвідчується відповідним документом (лісорубним або лісовим квитком), виданим уповноваженим органом (особою); 2) за дозволом, виданим із порушенням чинного законодавства; 3) за наявності дозволу, але з недотриманням передбачених у ньому умов стосовно місця, способу і строків порубки, кількості і порід дерев та чагарників (порубка не на тій ділянці, що виділена, до початку чи після закінчення установлених у дозволі строків, вирубування цінних і рідкісних дерев та чагарників, занесених до Червоної книги України, насінників, плюсових та інших дерев, що мають виняткове значення для збереження біорізноманіття, тощо); 4) за наявності дозволу на проведення суцільної санітарної рубки, але без дотримання обмежень, встановлених щодо площі, строків, технологій проведення робіт [8, с. 69–70; 9–13].

Як зазначає В. В. Тищенко, знання обстановки кримінального правопорушення

дозволяє слідчому будувати версії щодо злочинця, механізму злочину, цілей і мотивів злочину. Також обстановку злочину тісно пов'язує з усіма компонентами злочинної діяльності і пропонує у структуру обстановки злочину включити наступні елементи: часову характеристику розвитку події злочину; просторову характеристику на всіх її етапах; матеріальну обстановку місця підготовки, вчинення і приховування злочину (якщо вони не збігалися, не відбувалися в одному і тому ж місці); погодні й інші природно-кліматичні умови; поведінку учасників події; соціально-побутові і психологічні відносини між учасниками події; умови загального характеру, на фоні яких протікала злочинна подія (суспільні заходи, святкова подія тощо); обставини, що сприяють чи перешкоджають підготовці, здійсненню і приховуванню злочину [24, с. 69–70].

Однак, не всі елементи обстановки вчинення кримінального правопорушення будуть мати однакове значення при розслідуванні, деякі з них взагалі не будуть містити ніякої інформації. Зокрема, незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збуту лісу вчиняється у 58 % з жовтня по грудень, під час так званих «тихих» періодів, коли ліси не можна чіпати, щоб птахи й інші дикі тварини розмножувалися, так звана «санітарна вирубка», яка необхідна в тих випадках, коли йдеться про зупинку хвороб й шкідників, таких як європейських короїд. Але часто важко визначити, скільки дерев насправді потрібно зрубати і чи це відбувається під пильним контролем. Такі незаконні дії активізуються навесні й на початку літа.

При вирішенні питання про місце вчинення незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу необхідно відзначити, що іноді складно через недостатньо чіткого викладу закону зрозуміти відмінність між місцем і предметом кримінального правопорушення. І предмет, і місце в кримінальному законодавстві описуються одними і тими ж словами. Так, у ст. 246 КК України слово «ліс» вказує і на місце, у якому вчиняються кримінальні правопорушення, і на предмет як сукупність дерев та чагарників, на який направлено злочинне зазіхання. Виходячи з того, що місце вчи-

нення кримінального правопорушення – це та територія, на якій відбувається злочинне діяння, можна зробити висновок, що стосовно дій, передбачених ст. 246 КК України, місцем вчинення незаконно зрубаних дерев або чагарників є заповідники або території та об'єкти природо-заповідного фонду, а також інші особливо охоронювані ліси, де здійснюється саме незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут таких предметів, як дерева, чагарники [7].

Висновки

Підготовка до вчинення дій, передбачених ст. 246 КК України, включає вибір часу, місця незаконної порубки, а також визначення дерев для порубки; підшукування та підготовка знарядь та засобів, підбір та перевезення співучасників; вирішення питання про подальшу реалізацію незаконно добутої деревини, а також отримання (підроблення) документів на її перевезення та легалізацію. Безпосередні дії з вчинення включають:- а) порубку – це суспільно небезпечні діяння, вчинені із заповіданням шкоди охоронюваним законом суспільним відносинам щодо раціонального використання лісового фонду, дерев, чагарників, які не відділені від пня та є сироростучими (живими) і ростуть у лісах, захисних та інших лісових насадженнях, у заповідниках або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду;- б) перевезення – це будь-які дії з переміщення дерев і чагарників, у тому числі і піал (рослин з тонким гнучким стеблом, які не здатні без опори зберігати вертикальне положення) будь-яким транспортом з одного місця в інше по всій території України; в) зберігання – це вчинення будь-яких умисних дій, пов'язаних із фактичним володінням деревами, чагарниками, піалами, причому відповідальність настає незалежно від тривалості (часовий проміжок), способів (таємно чи відкрито) і місця (приміщення, сховища, причепи великогабаритних транспортних засобів, тощо) зберігання; г) збут – це будь-яке його умисне відчуження, вчинене всупереч нормативним вимогам: використання дерев, чагарників та піал як засобів платежу, продаж, розмін, обмін, дарування, передача в борг тощо) включає: вибір часу, місця, а та-

кож визначення дерев для порубки; підшукування та підготовка знарядь і засобів; підбір співучасників; вирішення питання щодо подальшої реалізації добутої деревини, а також отримання (підроблення) документів на її перевезення та легалізацію. Дії з безпосереднього вчинення обумовлюються особливостями технологічного циклу лісозаготівлі та складаються із послідовного ланцюга взаємопов'язаних незаконних процесів, що включають: лісосічні (вибір конкретних дерев для порубки, їх звалювання, а також очищення стовбурів дерев від гілок та кряжування на сортименти) та транспортні роботи (трелювання деревини до місця завантаження, завантаження та вивезення деревини). До способів приховування віднесено підкуп або залякування працівників лісових господарств; підкуп працівників правоохоронних та митних органів; виготовлення або отримання фіктивних документів для проведення порубки, транспортування та подальша легалізація незаконно добутої деревини; етапування протиправних дій (незалучення до наступного етапу попередніх виконавців); маскування пеньків, залишених після порубки; швидка реалізація або видозмінення незаконно добутої деревини; підпал ділянки, де здійснювалася незаконна порубка.

Проведений аналіз матеріалів кримінальних проваджень засвідчив «сезонність» таких дій, що супроводжується явним зростанням кількості вчинених кримінальних правопорушень у зимові місяці, у районі населених пунктів (сіл, селищ) на відстані від його межі або найближчої адреси.

Література

1. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/-254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Акіфзаде С. М. Розслідування незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу в Україні: дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2021. 240 с.
3. Іщенко А. В., Ієрусалімов І. О., Удовенко Ж. В. Теорія і практика криміналістичного забезпечення процесу доказування в розслідуванні злочинів : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2007. 160 с.
4. Колесниченко А. Н., Коновалова В. Е. Криминалистическая характеристика преступлений : учеб. пособ. Харьков : Юрид. ин-т, 1976. 93 с.
5. Белкин Р. С. Курс криминалистики: учеб. пособ. 3-е изд. Москва: ЮНИТА-ДАНА, Закон и право, 2001. 837 с.
6. Лысенко В. В. Расследование вымогательств : учеб. пособ. Харьков : Ун-т внутр. дел, 1996. 78 с.
7. Кримінальний кодекс України: Закон від 5 квіт. 2001 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
8. Дудоров О. О., Письменський Є. О. Кримінально-правова кваліфікація незаконної порубки лісу : практ. посіб. Северодонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2017. 213 с.
9. Мовчан Р. О. Проблема довільності кількісних показників суспільної небезпеки кримінальних правопорушень та її наслідки (на прикладі статей 201-1 та 246 Кримінального кодексу України). *Реформування кримінального законодавства крізь призму історичного надбання* : матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 18 берез. 2021 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 85–89.
10. Мовчан Р. О. Про напрями вдосконалення статті 246 Кримінального кодексу України «Незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу». *Весняні юридичні читання – 2022. Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки*. Випуск XXXI : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Весняні юридичні читання – 2022». 28 квітня 2022 р., Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2022. С. 126–129.
11. Дудоров О., Мовчан Р. Кримінально-правова протидія контрабанді лісу: очікування, реалії, перспективи. *Юридичний вісник України*. 2021. № 11. С. 12–13.
12. Дудоров О., Мовчан Р. Про перспективи рекриміналізації контрабанди товарів (нотатки на полях президентського законопроекту). *Юридичний вісник України*. 23–29 липня 2021 р., № 29; 30 липня – 5 серпня 2021 р., № 30.

13. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [Д. С. Азаров, В. К. Грищук, А. В. Савченко та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея : 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.

14. Дудоров О. О., Мовчан Р. О. Про доктринальне визначення поняття «злочини у сфері земельних відносин». *Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи* : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 35-річчю кафедри господарського права Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця, 11–12 жовтня 2019 р.) / наук. ред. А. Г. Бобкова, А. М. Захарченко. Вінниця : Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019. С. 206–209.

15. Лісовий кодекс України: Закон від 21 січ. 1994 р. № 3852-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>

16. Вирок Юр'ївського районного суду Дніпропетровської області від 09 квітня 2020 року, судова справа №198/111/20. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88679426>

17. Вирок Ківерцівського районного суду Волинської області від 13 березня 2020 року, судова справа № 158/3567/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88207031>

18. Пилипенко О. М. Основи методики розслідування незаконної порубки лісу : дис...канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2018. 199 с.

19. Романенко Р. Р. Виявлення та розслідування підрозділами Національної поліції України розкрадання лісодеревини: дис...канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2021. 215 с.

20. Cherniavskiy, S., Babanina, V., Vartyletska, I. & Mykytchuk, O. (2021). Peculiarities of The Economic Crimes Committed with the Use of Information Technologies. *European Journal of Sustainable Development*, 10 (1), S. 420–431. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2021.v10n1p420>. URL : <https://ecsdev.org/ojs/index.php/ejsd/article/view/1181/1164>.

21. Cherniavskiy, S., Babanina, V., Mykytchuk, O., & Mostepaniuk, L. (2021). Measures to combat cybercrime: analysis of

SUMMARY

The article analyzes the ways of committing illegal acts under Article 246 of the Criminal Code of Ukraine (felling, transportation, storage, sale), which are manifested in active targeted actions, including preparation (choice of time, place of illegal felling, and identifying trees for felling; and preparation of tools and means, selection and transportation of accomplices, resolving the issue of further sale of illegally harvested timber; as well as obtaining (forging) documents for its transportation and legalization), commission (direct actions are determined by the technological cycle of logging and consist of a series interrelated illegal processes, including logging and transport), the main of which is the complete separation of the trunk from the root, without any permits, as well as actions aimed at concealing its traces, bribery or intimidation of forestry workers, bribery of law enforcement and customs org years; production or receipt of fictitious documents for felling, transportation and further legalization of illegally harvested timber; etc.). The analysis of the materials of criminal proceedings showed the "seasonality" of such actions, accompanied by a clear increase in the number of criminal offenses committed in the winter months, in the area of settlements (villages, towns) at a distance from its border or nearest address.

Keywords: forest, investigation, criminal offense, felling, transportation, storage, sale, method, situation.

international and Ukrainian experience. *Cuestiones Políticas*, 39 (69), S. 115–132. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3969.06>.

22. Чернявський С.С. Сучасні тенденції криміналізації фінансового сектора економіки України. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*, С. 99–110.

23. Будяченко О. М. Кримінальна відповідальність за незаконну порубку або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу : автореф. дис...канд. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право». Одеса, 2020. 20 с.

24. Тищенко В. В. Корисливо-насильницькі злочини: криміналістичний аналіз: монографія. Одеса: Юрид. літ., 2002. 360 с.